

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST' A

Vineri
22 nov.
4 dec.

Ese totu a opt'a di

Pretinla pentru Austria
pe jul. - dec. . . . . 4 fl. -

Pentru Romania
pe jul. - dec. unu galbenu.

Nr.
41.

Cancelari'a redactiunii

Strat'a lui Leopoldu Nr. 4.

unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiinne.

Anulu

IV.
1868.

Cine au fostu Dacii?

O lectura, tienuta in salonulu Ateneului Romanu.

Dómnnele mele! Domnii mei!

Intr'o alta lectura eu me incercai a ve demonstrá, câ toti Români, acei din Carpati ca si acei din Balcanu, acei din Moravi'a ca si acei din Istri'a, pórtá sigilulu unei origine comune in tóta puterea cuventului, asemenandu-se unii cu altii in acela-si gradu, in care difera de cele-l' alte popóre de viti'a latina, spanioli, francesi, italieni. Caus'a principala si primordiala a acestei asemenâri si diferentie este, câ Români nostri s'au nascutu din contactulu romaniloru cu dacii, pecandu. din contra, elementulu dacicu n'a intratu de locu in compositiunea celoru l' alte nationalitâti latine, in cari loculu seu l' au ocupatu elementele eterogene celticu si ibericu. Asié dara, precum in studiulu naturei latiniloru occidentali e neaperatu a aprofundá mai antâiu de tóte celtismulu si iberismulu, totu asié de neaperata e aprofundarea dacismului pentru studiulu nationalitâti romane. Cine au fostu dacii? Éta cestiunea, pe care eu mi-propunu de a o resólve in lectur'a de astadi, intru câtu mi-va permite spatiulu unei óre si dorinti'a de a nu abusá de rabdarea d-vóstra, câ-ci problem'a este grea, domniloru, e spinósa, si ceea ce me incu-

ragiézã este numai de a vedé inaintea mea unu publicu luminatu, capabilu a intielege chiaru solutiunile sciintifice cele mai complicate.

Popórele au visurile loru, ca si simplii moritori. Astfeliu slavii viséza Constantinopole si nemtii gurele Dunarii. Tiarigradulu va fi alu meu, a dîsu Petru celu mare. Gurele Dunarii trebuie sê fia ale nóstre, dîse celebrulu naturalistu germanu Oken, intr'o carte, in care facea chart'a filosofica a Europei. Sub numele de slavi, noi intielegemu pe muscali, câ-ci numai muscalii forméza astadi unu statu slavonu puternicu si independinte. Sub numele de nemti, noi intielegemu pe toti germanii in genere, fiindu toti independinti si toti puternici prin unirea federala si prin comunitatea ideei de „patria germana.“ Inse pentru a poté luá Constantinopole, muscalulu vede trebuinti'a de a slavisiá pe romani, pecandu némtiulu vede trebuinti'a de a-i germanisiá pentru ca sê póta luá gurele Dunarei. Asié dara, impinsi de politic'a natiunala respectiva, unii din ordinu espresu ér altii numai din patriotismu, filologii rusesci au luat u supra-le de a dovedí câ romanii sunt slavi, fiindu câ dacii aru fi fostu slavi, ér filologii germani

s'au grabitu a argumentá, câ noi suntemu nemti, fiindu câ dacii aru fi fostu nemti. In acestu modu cestiunea daciloru a devenitu, fara scirea lui Domnedieu, unu calu de bataia alu diplomatiei militante.

Inspaimentati de aceste perfide pretensiuni, infuriati de perspectiv'a de a perde prin sofisme o natiunalitate conservata cu ascutitulu sabii, romanii au rescolatu cerulu si pamentulu, cautandu dovedi, cumca romanii lui Traianu nu s'aru fi amestecatu cu dacii. Basandu-se pe unu testu din Eutropiu si pe unu altu testu din imperatulu Julianu, ambele testuri de pucina valóre, câ-ci ambii autori au traitu si au scrisu deja multu tempu dupa cucerirea Daciei, a nume atunci candu dacii in adeveru incetasera de a mai fi cunoscuti; basandu-se pe aceste testuri, acatiandu-se de ele ca de o scandura de salvare, Petru Maioru, Sîncal, si altii pe urm'a loru, s'au oferitu a probá, se 'ntielege din simtiementulu patrioticu celu mai puru, cumca imperatulu Traianu esterminase pe toti dacii pana la unulu. Sê fia óre adeveratu? sê fia óre posibilu? De 'ntâiu, domniloru, popórele, si mai cu séma nesce popóre cari, dupa marturi'a lui Strabonu, puteau scóte in campu o óste de 200.000 de ómeni, nu se esterminéza aisé de lesne. Alu doile, imperatulu Traianu a fostu principele romanu celu mai generosu, celu mai elementu, celu mai milosu, precum vedemu din corespundinti'a sa cu Pliniu Épistolariulu, érasemenea principi nu esterminéza popóre. Alu treilea, autorii, cari au traitu chiaru in tempulu lui Traianu séu aprópe precum Appianu, Dionu Cassiu, Pausania, Pliniu si altii, nu numai nu vorbescu nemiecu despre esterminarea daciloru, dar inca, din contra, i-mentiunéza vietuindu si suferindu cu impacientia jugulu romanu deja dupa cucerirea Daciei. Alu patrulea, n'a fostu esterminate nu numai clasele de josu alenatiunii dacice, ci neci chiaru insa-si famili'a lui Decebalu, o familia fórté periculósa prin originea sa regala, o familia din care vedemu esîndu pe Regillianu, unulu din cei mai bravi si abili generali ai Romei peste unu secolu si diumetate dupa caderea Daciei, si despre care biografulu seu Trebeliu Polione díce: „gentis Daciae, Deceballi ipsius affinis“, adeca: „Dacu de origine si din némulu lui insu-si Decebalu.“ Amu poté immultî arguminte, déca n' amu crede de ajunsu pe cele aduse. Este invederatu, câ Traianu nu esterminase pe daci; dar nu mai putînu e adeveratu, si o vomu dovedi domniloru, câ dacii n'au fostu nici slavi nici germani.

Ceea ce a ratacitu pe istoricii slavoni si

germani, déca trebue sê credemu câ ratacirea loru n'a fostu unu calculu pre mediatu séu de poruncéla; ceea ce i-a ratacitu, este adoptarea metodei etimologice, adeca silinti'a de a probá asertiunile loru prin nesce derivatiuni de cuvinte, de cele mai multe ori trase de peru, ér totu d'a un'a fórté dubióse. Metod'a etimologica potea sê fia permisa sunt acum unu seclu séu dóue, pana candu progresulu sciintici n'a descoperitu limb'a samscrita, si n'a aretatu câ tóte limbele latine, germane, slave, celtice, limb'a zenda séu persiana, limb'a gréca si limb'a litvana, mai pe scurtu tóte limbele asié numite indo-europene se tragu din aceea-si fantana, incâtu tóte, mai multu séu mai putînu, se asémena unele cu altele. Pana la acésta fericita descoperire, filologii, observandu in dóuc limbe diverse vr'o câte-va duzine de cuvinte asemenate, nu se temeau a incredintiá, buna óra, câ limb'a rusa deriva din limb'a latina, séu limb'a latina deriva din limb'a germana, fiindu câ rusii au *nos*, latini *nasum* séu *nasus* si nemtii *Nase*. Astadi inse, domniloru, se scie, câ *nasulu* e comunu tuturoru popóreloru indo-europene provenindu din substantivulu samscritu *nasa*, care éra-si provine din verbulu radicalu *nas*, a se incoveiá séu a se vedé in profilu. Sê presupunemu acum, câ unu autoru clasicu, vorbindu despre daci, ni-aru fi spusu, câ in limb'a loru *nasulu* se numiá *nus* óre pe acésta basa némtiulu ar' avé cuvintu sê díca câ dacii au fostu germani? séu muscalulu, câ dacii au fostu slavi? Fíresce câ nu, câ-ci *nus* alu daciloru aru probá numai atáta, câ dacii, ca si germanii séu ca si slavii, au fostu de origine samscrita, ér nici intr' unu chipu câ dacii au fostu slavi séu germani. Éi bine, domniloru, luati tóte cercetarile slavo-germane asupra originei daciloru, si veti vedé câ ele sunt intemeiate pe nesce etimologie cu multu si mai nesigure, câ-ci nemtii si slavii nu facu alta fara numai a se legá de câte unu nume propriu dacicu, Decebalu, Zamolxis, Dapixa, Berekistas, etc.; unu nume alu caruia intielesu nu e cunoscutu, si apoi, acatiandu-se cu manile si cu piciórele de acestu nume, lu-sucescu, lu-intorcu, lu-resucescu, lu-desnaturéza, pana ce reusiescu in fine a ajunge la conclusiunea, câ acelu nenorocitu nume e slavonu séu germanu. Mie, domniloru, mi s'a intemplat a cití caletori'a generalului spaniolu Mosquera prin Americ'a. Caletoriulu a gasitu acolo unu poporu numitu Muisca. Mergendu pe calea etimologiei celei mai pure, óre n' amu poté ajunge si noi la conclusiunea, câ muscalii se tragu din Americ'a?

Nu intielegu pentru ce sê fia mai buna

etimologia celebrului Jacob Grimm, candu sustiene, că *Zamolxis* deriva din cuventulu goticu *halmaha*, adeca piele, fiindu că acestu legislatoriu alu daciloru amblá imbracatu cu piele de ursu? Nu intielegu, pentru ce sê fia mai buna etimologia filologului muscalescu Czertkov, candu sustiene, pe de alta parte, că *Zamolxis* deriva din verbulu slavonu *zamolczati* adeca a tacé, fiindu că acestu legislatoriu alu daciloru a tacutu, dupa ce vorbise? Cu nescese asemi etimologie noi potemu merge fórtede parte, fara ca sê gasimu pe fati'a pamentului vre unu lucru imposibilu.

Este unu metodu comodu de a dovedi, că dacii n' au fostu neci slavi neci germani. Filologii germani argumentéza de minune contra slavismului daciloru, de si argumentéza fórtedeu germanismulu loru; pe de alta parte, filologii slavi argumentéza de minune contra germanismului daciloru, de si totu ei argumentéza fórtedeu pentru slavismulu loru. Asié dara combatendu-se unii pe altii, ei ne lasa a vedé limpede, că dacii n' au fostu neci slavi neci germani. Remane inse a descoperi, cine anume fost' au ei? La marginea Prussiei cu Russia, supusa in parte sceptrului muscalescu, in parte primindu legi de la Berlinu, locuesce o natiune numita Litvani, Litovti, Litwa, Litthauen, care din tóte punturile de vedere se deosebesce si de slavi si de germani, formandu o rassa cu totulu separata. Pe nemti litvanii i urescu pana intr' atât'a, încátu i numescu muti si orbi: *be vokitys balsa zmogaus ne suprant*; éru pe muscali i confunda cu nemtii, dându-le numele de Gudas, adeca Goti, si cantandu urmatoriulu cantecu natiunálu:

„Percunas Dievaitis
Ne muszk Zemiaytis,
Bet musz Gudu
Kei szuniu rudu“;

adeca: „Fulgera Domnedieule! Nu lovi pe litvanu, ci lovesce pe muscalu, ca pe unu cane rosu.“ Amu citatu, domniloru, litvanesce si proverbiulu despre nemti, si canteculu despre muscali, pentru a aretá nu numai ur'a natiunála a litvaniloru contra slavo-germaniloru, ci inca diferinti'a totala si radicala, ce esiste intre limb'a litvana si limbele slave si germane; o diferintia, pe care o recunósce cu franchetia auto-riulu celu mai modernu si celu mai complectu a supra Litvaniei, D. Kraszewski, care ca slavonsu, nu póte fi suspectu candu vorbesce in desavantagiulu propriei sale natiunalitáti.

B. P. Hajden.

(Va urmá.)

NÓPTEA SANTULUI ANDREIU.

gomotu tristu in campu resuna!
Vinu strigoii, se aduna,
Parasindu a loru secreti,
Voi crestinelu popóre,
Faceti cruci mantuitórie,
Câ-ci e nóptea 'ngrozitória,
Nóptea santului Andreiu!

Ventulu sufla cu turbare,
A picatu stejarulu mare,
Ceriulu l'a intunecatu!
Lun'a santa 'ngalbinita,
Printre nouri ratacita
Ca o luntre parasita
Pe unu Oceanu turbatu.

Bufnele posomorite
In a loru cuiburi tredíte,
Típa cu glasu amortítu.
Lupii urla impreuna
Cu ochii tîntiti la luna,
Campulu geme, codrulu suna,
Satanu pe dealu s'a ivitu!

Éta-lu! éta Satanu vine,
Resbatendu prin verdi lumine,
Pe-unu fulgeru schinteitoriu;
Umbre, stafii despletite
Cucuveici, Iele sburlite,
Si Rusalile pocite,
Lu-urmedia ca unu noru!

Susu pe turnulu fara cruce,
Duhulu reu sbierandu se duce
Si totu turnulu s'a clintitu;
Miediulu noptii 'n aeru trece
Si, lovindu aram'a rece,
Óre negre dóue-sprediece
Bate 'n clopotulu dogitu.

Strigoimea se 'ndescesce
Hora mare invêrtesce
Langa turnulu crestinescu;
Ér' pe langa alb'a luna
Nouri vineti se aduna,
Se 'mpletescu intr'o cununa
Si 'mpregiuru-i se 'nvêrtescu.

Voi cu suflète curate,
Cu credinti nestramutate,
Ómeni buni, femei, copii!
Voi crestinelu popóre,
Faceti cruci mantuitórie,
Câ-ci e nóptea 'ngrozitória,
Nóptea santului Andreiu!

Acum éta pe mormenturi
Clatinati, batuti de venturi,
Toti strigoii s'au lasatu.
Asiediati intr' unu rondu mare,
Adunciti in intristare
Pe secriu-si fia-care
Ósele si-au radiematu.

Unulu dîce: „Eu in viétia
Cu o mana indresnétia
Multe drepturi am rapitu !
Rapi'am panca de hrana
Unei gingasie orfana,
Cé porduta si sermana
In miserii a peritu !“

Altulu dîce: „Eu in lume
Am avutu potere, nume,
Câ-ci am fostu stapanitoriu!
Dar' in órb'a-mi lacomia
Pentr'o séca avutîa,
Am impinsu in grea urgîa
Pe sermanulu meu poporu !“

Altulu dice: „Eu in tiéra
Fost' am o cumplita féra
Plina de amaru veninu ;
Improtiv'a tieiei mele
Faptuit' am multe rele,
Si-am legat'o 'n lantiuri grele
Si-am vendut'o la strainu !“

— „Focu si ura 'n vecinicîa
Pe voi cada, pe voi fia !“ —
Striga-atunci unu glasu cerescu.
Si pe locu cadu in morminte
Pecatósele-oseminte ;
Ér pe zidurile sante
Trece-unu focu domnedicescu !

V. Alesandri.

BOUE NOPTI IN ROM'Ă.

(Novela italiana.)

La espusetiunea de tablouri din Paris in anul 1825, facu a supra tuturor privitorilor o impresiune extraordinaria unu tablou, care abié erá finitu, si asié dîcandu numai schitiatu, dar' zugravitu cu man'a dibace a unui maestru. Maestrii dinpreuna cu elevii si artistii dinpreuna cu laicii, se inbuldieau a vedé si a admirá acestu productu artisticu.

Numai singuru unu june, statea indepartatu de multîmea privitorilor, si para a fi confusu de mult'a admirare ce storcea din spectatori productulu seu.

Unu renumitu pictoru francesu, care ob-

servase acést'a, se apropiá de elu, si batendu-lu pe umeri lu intreba: „Asié dar' acestu tablou e de d-ta, amiculu meu?“

— Da, respunse junele, inse tempulu nu mi-a permis a-lu completá.

— Nu te escusá, dîse artistulu francesu, totusi e mai bunu decátu tóte celelalte. É escelentu. Dta trebue sê mergi la Rom'a, si dîcandu aceste, intinse junelui man'a.

— Ti-multiamescu, dîse junele, ti-multiamescu maestre, pentru aceste cuvinte, si strinse man'a maestrului la peptulu seu, acést'a recunoscere e mai pretîósa decátu ori si ce.

Nu decusera optu dîle, si junele artistu caletori la Rom'a.

Rom'a, visulu tuturoru artistiloru si poetiloru, cartea sublîma a seculiloru, in care totu evulu in trec-re lasa semne nesterse, ruin'a lumii, in care spiritulu reafila urme de la totu ce-e nobilu, mare, potericu si gloriosu ; Rom'a, care a studiat'o din asié indepartare, si a dorit'o asié ferbinte, acuma, da, sê-o véda, sê resufle, sê vietuiésca, ma sê se perfeptiuneze in ea. Nu-lu mai interesá campîile frumóse ale patriei sale, nu siesurile mandre din Provence, nu Marseille acestu orasiu placutu cu reminiscintiele lui la Greci'a, nu poporulu lui vialu, nu spatios'a oglinda a marii, nu aborjii balsamati ai Italiei. Nu, nimicu nu, numai Rom'a, singuru Rom'a erá, ce cautá, Rom'a, pentru care si-a pastratu tóta admirarea, ea, uniculu lui cuventu si unica-i dorintia.

Si in fine, intr'o séra frumósa, pasá pe sub Porta del Popolo.

Elu inca in sér'a acést'a cercetá Coliseulu. Aici statù tempu lungu, intindiendu-se inse intunereculu din ce in ce peste aceste ruine colosale, se rentórse printre edificiele moderne ale stradelor, in care numai sunetulu pasiloru lui conturbau tacerea adênca. Tóta viétia Romei para a fi in sér'a ast'a concentrata intr' unu punctu — in Teatro Argentina. Stradele si palatele de marmore din apropiere luceau in marea de radie a facleloru nenumerbare, éra pardosél'a tremurá sub rapedea curgere a caleselor nobililoru romani cari s' adunau ca roiulu spre a aplaudá unei cantaretie vestite.

— Signore Francese, dîse, catra elu, caleuzulu care lu-conduse si la Coliseu, aici-e Teatro Argentin'a unde va cantá adi renumit'a Signora Coronari. Corpo di Bacco! Stéua Romei, Milanului, Neapolei, primadon'a intregiei Italie.

Elu cercetá si teatrulu ; tumultulu, iluminarea, music'a, tóte lu-desfatá. Aplaudá ca unu

APRINDEREA LIVEDILORU IN NORDAMERICA.

romanu frumósei primadone, si vócei insufletítorie a lui Rossini. De-odata, la mediloculu unei cavatine, in care cantaréti'a si-desvoltá tóta artea, si si-descoperiá triumfulu cari l' ar dobendí rivalisandu in cantâri cu filomelele, — si-aruncà ochii a supra unei stature frumóse femeiesci, care siedea, seriósa si palida, int' o logia. Artistii devinu curêndu in emotiune, ei au o caracteristica, poterica, neesplicabila patima; ei iubescu a dese numai cu ochii, cu spiritulu loru artisticu. Pictorul nostru se simtî la vederea acestei dame, fôrte miscatu. Rom'a, cantaréti'a, teatrulu, tóte, tóte le uitase la vederea acestui chipu farmecatoriu, care, din ce lu priviá, din ce ince i pare mai sublimu. Trasurile fetei ei sprimau o vioitiune si fericire rapitória, de câte ori Rossini se incercá a dá spresiune simtieminteloru de bucuria; éra candu intreveneá in orchestru câte-o modulatiune seriósa, séu de pre budiele cantaretiei resunau tonurile tristetiei, i se preschimbá fati'a, lacremile de bucuria i se prefaceau in dorere,

Oper'a se finí. Perdéu'a cadiù, dar' frumós'a dama inca nu se departà din logia si pe fati'a ei palida jaceau semnele unei adanci suferintie. Artistulu nostru presimtiea unu periculu pentru idealulu seu la care i érá tîntiti ochii si tóta atentiunea. Si nu se insielà. Unu barbatu, apropiendu-se de ea din fundulu logei, i intinse bratiulu, éra ea, scolendu-se, suspinà adencu, si aruncà o privire patrundietória a supra pictorului Reymond — câ-ci asié se numea — si totodata un'a, ca candu ar cere ajutoriu, câtra ceriu.

Rapede alergà Reymond din teatru. Ajungandu afara, chiaru atunci plecà o trasura, si prin feréstr'a ei, la lumin'a faceleloru, i se parù a vedé patimitóri'a sa frumósa.

Elu se rapedí dupa trasura, dar perdiend' o din ochi, urmarì zuraitur'a ei multu tempu, pana in fine, ostanitu, si ridiendu a supra nebuníei sale, se oprì in nesce strade necunoscute, acoperite de intunereculu noptii si de-o tacere mormentala.

Dupa o óra de ratecire desiérta, ajunse intr' o piatia in care érá unu monumentu diumatate ruinat. In sperantia câ si-a aflá refugiu pentru restulu noptii intre ruinele acestui monumentu, radiemandu-si capulu de unu parete, adormì.

— Tu esti? lu-intrebà o vóce straina.

— Da, respunse elu in beti'a somnului si fara a mai avé tempu d'a-se cugetá, câ ce a dîsu, se simtî prinsu, legatu la ochi, si asediatu intr' o trasura.

Dupa precugetâri si presupuneri nebunesci, si frica copilarésca de-o diumatate de óra, trasur'a statù, si doi ómeni coborindu-lu din ea, lu-dusera printr' o gradina, ce elu din mirosulu floriloru si piraitulu tierinei sub pecióre, sciù, apoi prin mai multe odâi si in urma statura, si luandu-i legatur'a de pe ochi, se vediù intr' o sala mare si rotunda, in care numai o lampa, ce statea pe-o mésa de marmore inpraschiá o lumina fôrte obscura. Privindu mai bine in giuru, tresari.

Inaintea lui, langa caminu, statea unu barbatu de-o statura nalta, si fati'a-i érá mascata c' o larva de catifea négra. In departare de pucini pasi, jacea intrunu patu o femeia inbracata in vestminte negre si cu fati'a invelita in velu negru, tienendu in bratie o copilitia mica, care suspinà. Suspinarea acestei copilitie si picairea orologiului care se aflá pe caminu, érá singuru, ce conturbá tacerea infiorátore.

Cei doi ómeni, cari adusera pe sermanulu Reymond erau inapoi'a lui, asemene mascati.

— Signore! dîse unulu dintre ei, aicea-e elu.

Signorele se apropià de Reymond si luandu-lu de mana lu-duse catra patu, si aretandu cu degetulu spre femeia, dîse: „Mierea ast'a trebue sê móra!“ Cu-o sbieratura selbatica si c' o crudíme nespusa respinse apoi pe desperat'a miere de la sine, care scolandu-se din patu, cadiù in genunchi inaintea lui cerendu pardonu.

Cautându, acestu monstru, mai d' aprópe in fati'a lui Reymond, rachnì cu-o turbare neesprimabila: „Bestii! ce-a-ti facutu, acest'a nu-e preotulu!“

Cei doi se aruncara cu ascutítulu pumnareloru a supra nenorocitului artistu, si numai unu semnu micu din partea domnului loru, ajungea spre a-i stînge viéti'a.

Urma o tacere infricosiata de-unu minutu.

— Cine esti? intrebà in fine mascatulu.

— Unu pictoru francesu.

— Cum de-ai venit aici?

— Am retacitu pe stradele necunoscute si intrebatu fiindu: „Tu esti?“ in sperantia a fi indreptatu, am respunsu „da.“

— Esti dara strainu? De candu esti in Rom'a?

— Numai de-a séra.

— Nenorocirea a voitu ca aici sê-ti perdi viéti'a.

— De-e asié, Ddieu mangae pe serman'a mea muma.

Dupa o pauza in care mascatulu ficsà mai aspru pe pictoru in fatia, dîse mai domolu: „Asculta-me, déca mi-vei jurá pe totu ce ti-e

santu, pe onorea-ti si pe muma-ti, câ cu resaritul dñlei vei parasí Rom'a, vei parasí Itali'a spre a nu mai rentórce, déca juri, câ cu neci unu cuventu nu vei tradá ce ai vediutu in noptea acést'a, atunci, te lasu in viétia. Juri?

— O Roma! Roma! suspinà pictorulu.

— Decide-te curendu!

— Juru!

— De vei calcá juramentulu, atunci sê scéi, câ te-oiu reaflá si ti-oiu resplatí, si eu mi-tienu juramentulu, acést'a o scie bine si muierea acést'a, aretandu la muierea din patu.

Trei óre mai tardû, cu diorile dñlei pictorulu caletoriá pe drumulu catra Franci'a.

Erá intr'o sambeta, diu'a ultima a espositiunii de tablouri din anulu 1835. Unu rëndu triptu de trasure statea inaintea museului de pictura; nobilemea, artistii, si asié numitii dandii, apoi damele fromóse si aceea multîme, care pretutindene se afla unde este ceva de vediutu se indesá cu biletele de intrare câtra pórt'a museului. Intr'o sala eleganta si spatiósa, conver-sau doi juni, amëndoi pictori.

— Am d'a-ti face inputâri! dñse unulu.

— Inputâri? si pentru ce?

— Da, am d'a-ti face, tñe, in acarui atelieru am vediutu tablouri, in adev eru producte a unui omu de geniu. Si ce ai espusu? unu singuru portretu, firesce asié escelentu ca si candu l' ar fi produsu Lavrence; inse totusi, numai unu portretu, si si acela, póte numai amórei catra aceea dama avemu d'a-lu multiamí, pe care o infatiasédia. O Reymond, tu ne-ai rapitu pe noi, amicii tei, de inpartasírca la renumele, la glori'a ta.

— Renume, gloria! eu nu vñenezu renume, neci gloria. Nu, eu cautu artea, si artea-e, amicul meu, ce me ruinéza, me omóra. Dómne! de-mi erá permisu a vedé Itali'a, si-a admirá cerescile frescouru ale vaticanului! . . . O Roma! O santa arte!

— Tu doresci Rom'a? Dar' de ce ai parasit'o asié ingraba?

In acestu momentu intrà in sala unu barbatu inaintatu in etate, insocitu de-o copila frumósa ca unu angeru, care chiaru resalutà cu-o gratia rapitória pe-o amica care o intimpinâ la intrare in sala.

— Buna demanétia, scump'a mea! vediutu-ai portretulu meu? audíra junii pictori intrebandu dam'a inca mai de multu tñmpu in sala, pe ceea ce de abié intrà.

Mihaiu Cirlea.

(Finea va urmá.)

SUVENIRI DE CALETORIA.

XII.

(Edificiulu teatralu, — misiunea teatrului, — directiunea teatrala, — nepasarea boeriloru, — unu planu, — monumentu durabilu, — comedii franceze, — o balada, — tempulu representatiuniloru, — parteru fara dame, — pretiurile, — Millo.)

Pucine teatre mai mari si mai pompóse sunt in Europ'a decâtu templulu Thaliei romane in Bucuresci. Acestu institutu natiunalu intru adev eru face onóre tierii, care l'a infintiatu. Romanii potu fi superbi de teatrulu loru, pentru câ acel'a e celu mai frumosu in totu orientulu.

Frumósa e misiunea unui teatru, de trei ori sublima e misiunea teatrului natiunalu din Bucuresci. Membrii sei, ca nescari apostoli ai limbei si natiunalitâti nóstre, au sê desvolte spiritulu natiunalu nu numai in o tíera; ei au sê propage marea idea si la confratii loru din alte tieri.

Teatrulu natiunalu de la Bucuresci trebuie sê ni fía scumpu, intocmai ca lumin'a ochiloru. Elu ni e foculariulu, de unde schinteile natiunalismului au sê cadia in tóte patriile locuite de romani.

Cu bucuria constatu aice, câ accia, carii in tempulu mai nou sunt meniti pentru directiunea acestui institutu natiunalu, sunt la inaltîmea misiunii loru. Cu placere observu, câ si publiculu din capital'a Romaniei libere are consciint'a faptelor sale, si nu pregeta a dá totu concursulu seu pentru inflorirea artelor frumóse.

O luna de dñle, câtu petrecui in capital'a de pe malurile Dimbovitiei, avui ocaziune a a me covinge pe deplinu despre zelulu, cu care publiculu de acolo sustiene teatrulu. La tóte representatiunile tóte locurile erau ocupate; numai câte-o logia mi-spunea prin desiertatiunea sa, câ boierimea romana nu este inca neci acuma o aristocratia natiunala, de care se bucura alte natiuni.

Si acést'a neinteresare boierésca nasce o paguba mare pentru teatru. La alte natiuni boierii nu numai sustienu teatrulu prin abonaminte, ei sacrifica sume considerabile pentru premiarea pieselor originale.

Repertoriulu nostru teatralu e saracu in piese originale. Si acést'a e ran'a ce avemu s'o vindecâmu mai antâiu. Ce frumosu ar fi, déca aristocratia romana ar vení intr'o dí si ar díce: „Éta unu capitalu! Din interesele acestuia in fía-care anu sê se premieze cu o suta de galbeni cea mai buna drama séu tragedía originala, si cu alt'a suta cea mai buna comedia originala!“

Acest'a ar fi monumentulu celu mai durabilu, ce si-l'ar face aristocratî'a, unu monumentu ce nu l' aru derimá neci vijeliile secoliloru, neci manile barbare ale inamicului necru-tiatoriu.

Sê sperâmu, câ boerii romani ni voru face intr'o dî acést'a suprindere placuta, si atunce teatrulu natiunalu va inflorí, va fi in stare a corespunde adeveratei sale misiuni, câ-ci literatur'a nóstra teatrala se va inmultî cu piese originale de unu pretiu literariu.

Cu tóte câ in privinti'a pieseloru originale suntemu inca saraci, dar in câtu privesce piesele traduse, teatrulu din Bucuresci progreséza alaturea cu cele mai de frunte teatre. Din tragediile lui Shakespeare in ffa-care anu se representéza dóuc-trei cu succesu. Comedíile fran-tiozesci, cari cucerira tóte scenele Europei, jóca unu rolu principalu in repertoriulu teatrului romanu. In aceste piese dn'a si dlu Pascali emuléza cu artistii de la Parisu. Cei ce au vediutu pe dlu Pascali in „Strengariulu din Parisu,“ voru afirmá cu mine dimpreuna, câ acést'a comedía neci in orasiulu Tuillieriloru nu se póte representá mai bine.

La representarea pieseloru franceze, meritulu principalu e alu dlui Pascali, carele nu numai le jóca cu succesulu celu mai splendidu, ci insu-si a tradusu o multíme de ele.

Si aceste piese la Bucuresci, unde cultur'a francesca a cuceritu tóte elemintele, unde pucini ómeni sunt carii sê nu cunósca Parisulu si vié-ti'a sociala francesca, nu aparu atátu de straine ca de esemplu la Pesta, care se adapa de cultur'a germana, si in care unele piese cari la Parisu avura efectu mare, cadu, din cauza câ nu sunt intielese.

Mi-aducu si acum a minte de sér'a, in care se representá comedí'a „Poetulu si regele.“ Dlu Pascali in rolulu poetului facú o viua impresiune a supra mea, si de osebitu in momintele candu declamá „balad'a saraciloru,“ erá sublimu.

Acést'a poesía admirabila a poetului Grin-goire merita sê o cetésca câtu de multi, pentru aceea speru a vi face o placere reproducandu-o aice:

Regi, potinti cu sceptru 'n mana, capete inco-ronate,

Ce in lumea ceea-lalta o sê fiti reu judecate,
Ah, gânditi cu doru, cu mila la saraculu cersîtoriu,
Ah, gânditi, gânditi cu jale la copîii din poporu!
Ah, sêrmanele popóre cum iubescu, cum sunt tratate!

Ele ara, ele sapa, ele-su bune pentru tóte,

Ele spinteca pamentulu, ele dau sudórea loru,
Chiar si sangele 'n resbóe e din carne de poporu.
Asta-e sórtea blastemata, neci unu felu de usiurare
Pentru biét'a saracime jugu si biru de la celu mare;
Frigulu, plói'a lu-inghiacia, sórele lu-arde reu.
Pentru populu totu e jale, par' câ-lu uita Drm-
dieu.

In colib'a deremata, unde típa saracia
Zace popolulu sermanulu sugrumatu de iobagia,
N' are dreptulu sê traiésca, neci sê móra nu-i e
datu, —

Ca si vit'a injugata bietulu populu e tratatu.
Secera séu chiar culege tinde més'a pentru nunta,
Arde foculu in cuptóre pentr'o dî mare si santa,
Er' apare de-odata mai teribilu, mai fierosu
Cruntu stapânulu de mosîe, din palatu elu vine
'n josu,

Tinde man'a lui uscata, ca vulturulu stringe
ghiar'a,
Si inhatia pe clacasiulu; „Sunt aici“ i díce fiar'a
Rupendu carnea dupa elu — ti-iau, câ-ci totu
e-alu meu.

Pentru populu totu e jale, parca-lu uita Dom-
nedieu!

Representatiunile se tienu de trei ori pe septemana. Oper'a italiana — acestu ~~articlu de lucan alu orasielora din occidentu~~ — ocupa érași atâte díle. Se incepe sér'a la optu óre, si duréza pana la unu-spre-diece, a une ori pana la dóuc-spre-diece, intocmai ca la Parisu. De la cinci pana la optu óre prandiescu toti locuitorii Bucuresciloru, asié apoi potu stá la teatru pana tardíu, fara ca sê fia amenintiati de fóme. Déca cumva representatiunile s'aru finí la diece, publiculu, s'ar plange, câ directiunea „i-a stricatu sér'a.“

O alta caracteristica pentru teatrulu din Bucuresci, e — ceea ce se observa si in teatrele din Parisu, — câ in parteru nu siede neci o dama. Ele tóte ocupa locu in loge, astfelu apoi logele devinu multu mai interesante.

Pretiurile locuriloru sunt scumpe. O logia costâ doi galbeni, ér unu scaunu in rindurile prime siepte sfanti. Cu tóte aceste inse teatrulu mai totu-de-una e plinu. Dar mai alesu e plinu atunce. candu afisiulu anuntia, câ va jocá Millo.

Celu mai mare artistu romanu!

Permiteti-mi dara sê vi vorbescu si eu de-spre acestu omu de geniu! Inse Millo merita sê-i sacrificâmu unu articolu specialu in nume-rulu víitoriu.

Iosifu Vulcanu.

Societatea academica romana.

(Urmare.)

La 21. augustu s'a ținutu a *cincia* *siedintia*.

Pesiedintele comunica depesi'a stătiunei telegrafice din Galati, prin care se dăce că dlu Stragescu, membru alu societății academice e dusu la Besarabi'a si că prin urmare nu i-s'a potutu presintă depesi'a trimisa de aici.

Din acestu incidentu, si simtându-se totu mai tare necesitatea de a se presintă membrii pentru a se poté ținé *siedintie* plenarie, se ieu de nou mesurile cuviințioase ca membrii inca absentii sê grabesca cu infaciosiârile sale la adunare.

Unulu din membri a sulevatu cestiunea stipendieloru, dăca si în cătu societatea mai dispune despre acele.

Secretariulu generalu dă deslucirile în privint'ă acest'ă si dăce, că stipendiele create de districtulu Covurluiu si de urbea Galati, dupa întielegerile urmate de o parte si de alt'ă, au trecut în modu oficialu la dispunerea si administrarea societății „Transilvani'a“ pentru ajutoriulu studintiloru romani din Transilvani'a si partile ei. Era la dispunerea societății academice a mai remasu numai stipendiele urbei Braila; nu se scie înse dăca acăsta municipalitate a trecut în budgetulu seu stipendiele si pe anulu viitoriu. Se decide deci a se face întrebare în acestu întielesu, si anume municipalitatea Braila sê binevoiesca a incunoscintia societatea: dăca acele stipendie le-a destinatu pe mai multi si anume pe căti ani înainte.

Cu asta ocașiune s'a manifestatu si aceea dorintia, că ar' fi ca si aceste stipendie sê se tréca în administrarea societății „Transilvania“ ca un'ă care anume e formata pentru impartîrea stipendieloru în ajutoriulu studintiloru romani.

În 22. 23. si 24. augustu n'au fostu *siedintie* formale, ci membrii adunati si-au comunicatu p'rerile despre operatele de gramatica, si le-au studiatu si dinsii în particularu.

A urmatu a *siese* *siedintia* în 26. augustu. În acăsta *siedintia* presiedintele a facutu urmatóri'a propunere:

„Crearea unei fôie literarie a societății academice. Acăsta fôia se ésa la inceputu căte o data pe luna în cuprinsu de duée cole în octavu. Spesele ar' fi: pentru tiparirea a 24 côle 5 galbeni col'a = 120 ₰; pentru espeditiune si alte spese 100 ₰. în totu 220 ₰. Era venitele ar' fi: subventiune din cass'a societății 150 ₰; abonati pana la 300 cu 6 lei face 154 ₰, în totu 304 ₰.

„Materialulu articeloru ar' fi: a) actele societății; b) chartiele ce voru fi adresate la delegatiune si se voru află cu cale a se publică; c) tractate si articule de literatura adresate dela membrii societății, cum si dela alte persône, proprie spre a lumină mintile a ajunge la o limba pura romana si unitara.

„Acoperindu-se spesele de mai susu de 220 ₰ folosulu se va impartî redactoriloru dupa cantitatea linieloru ce a elaboratu fia-care.“

Luandu-se acăsta propunere la desbatere, adunarea o a primitu în principiu, s'a demonstratu înse greutățile esecutării si propriamente dificultatea sustinerii unei asemene foie, parte pentru că nu se poté speră unu numeru mare de abonati, parte pentru că societatea nu dispune inca despre fonduri menite pentru de a subventiună o asemene publicatiune periodica; s'a mai adausu apoi că înainte de tôte ar' fi de cea mai mare necesitate

a se tipari actele societății sub numire de „Analele societății academice romane“, care sê cuprinda de o camdata numai istoriculu fundarei societății si apoi procesele verbali si actele si documintele ce se referescu la societate, ca asié membrii societății sê pota avé totdeun'a înainte sa conclusiunile si elaboratele societății ce atingu séu fundarea si constituirea ei séu alte dispositiuni referitôrie la organizarea si regularea interna a societății séu la manipularea si administrarea fonduriloru ei; éra publiculu inca sê pota avé în vedere activitatea si progresulu societății.

Dupa aceste conclusulu a fostu, că: crearea unei fôie periodice a societății se primesce în principiu. Actele societății înse se voru publică în reviste periodice sub numirea „Analele societății academice romane.“ Aceste analé voru cuprinde istoriculu societății, procesele verbali si documintele ce se referescu la aceste.

Ací s'a sulevatu apoi cestiunea, că dupa ce societatea n'a staveritu inca o gramatica séu ortografia macar', ce ortografia se va urmă în publicarea analéloru?

S'a conclusu, că în publicarca analéloru se va observă principiulu etimologicu adoptatu de societate. Era propunerile séu documintele specificu ortografice se voru publică acum odata în chiar' form'a precumu sunt scrise.

În cătu pentru esecutarea tehnica a tiparirii analéloru, s'a insarcinatu J. Masimu a se informă la care tipografia s' ar' poté esecută tiparirea mai cu pucine spese si mai avantajiosu pentru societate, si a reportă cătu mai curendu adunarei.

În a *siepte* *siedintia*, care s'a ținutu în 27. aug., dlu Masimu reportéza că tipografi'a Lucratoriloru asociati se oferesce a tipari col'a cu 8 ₰, n' are înse chartia de calitatea a dou'a si de marimea $19\frac{1}{2} - 27\frac{3}{4}$ pollicari de Vien'a, precum s' ar' cere la tiparirea analéloru; éra tipografi'a Rasidescu s'a oferitu cu 6 ₰ la côla, si că are chiatia de calitatea de marimea memorata mai în susu

Dupa pucina consultare, adunarea primesce ofertulu tipografiei Rasidescu, si decide ca secretariulu generalu alu societății sê faca a se incepe numai de cătu tiparirea.

Dlu Laurianu, inca în un'ă din *siedintie*le trecute impartise între membri „Atlantele geograficu“ tiparitu cu spesele domnului romaniloru Carolu I., spunendu că acestu prébunu suverazu dă căte-unu esemplariu ca daru fia-cârui membru. Membrii toti, plini de recunoscintia au decisu în unanimitate, a esprime cea mai profunda multiamita domnului romaniloru, si a aduce acăsta multiamita în persôna de catru toti membri.

Presiedintele comunica o scrisôria dela dlu Cipariu, în care dăce acest'ă, că pentru anulu curentu i-este absolutu cu nepotintia de a luă parte la lucrările societății; motivele nu le spune, dar' asigura societatea, că dăca i-ar' fi fostu cu potintia venirea, n' ar' fi acceptatu neci-o provocare ei ar' fi venitu inca dela inceputulu sesiunei.

Fiindu notorietate publica, că dlu Cipariu dimpreuna cu alti inteligenti din Blasiu sunt trasi în procesu pentru pronunciamentulu dela 15 maiu, asié adunarea a aflatu destulu de escusata absentia dlu Cipariu.

Asemene se vede escusata si absentia dlu Hormuzachi prin scrisorea în care dăce, că nu i-se dă concediu dela diet'a din Cernautiu de o parte, de alta parte că interese natiunali nu i-permitu a absentă dela acea dieta.

In legatura cu aceste, indata in sedinti'a urmato'ria, in a opt'a *siedintia* dela 28. augustu, mai sulevandu-se cestiunea despre absentia unoru membri, s'a constatat, ca domnii Munteanu si Negruzzi sunt escusati pentru motive de bo'la; domnii Jonescu, Stragescu si Caraganii se spera ca voru veni pe 1 septembrie, precum celu dinteu anuciase prin o depesia a sa comunicata in un'a din sedintiele trecute; dlu Maiorescu fiindu la inceputulu sedintieloru aici, nu se pote espică cum de a paresitu Bucurescii fara a spune presidiului delegatiunei si respective presiedintelui societatiei, deca mai voiesce a se reintorce ori ba; nevenirea dloru Macioni si Sbera este neesplicabila; dlu Gonata a demisiunatu inca in anulu trecut. In catu pentru dlu Hajdeu din Besarabi'a se insarcineza Ios. Hodosiu a lua informatiuni dela Hajdeu fiulu, care este in Bucuresci, si a reportă adunarei in un'a din stedintiele viitoare.

Dupa aceste, se ie la discutiune cestiunea fondurilor societatiei. Adunarea recunoste in unanimitate ca este si necesariu si de folosu pentru societate a sci odata si a veni in curatu despre care si cate sunt fondurile cari atatu prin declaratiunea ministrului de culte si instructiune publica la inaugurarea societatiei, catu si in puterea statutelor aprobate de domnitoriulu sunt puse la dispositiunea societatiei.

In asta cestiune, Ios. Hodosiu face urmatorea propunere: „Considerandu ca dupa art. II. din statute, societatea este si remane corpu independente, si ea singura si-administra fondurile: delegatiunea societatiei

se autoriseza a lua dispositiunile necesarie ca acele fonduri si anume fondulu Zappa de 221,500 lei vechi, si fondulu Cuzza de 31,500 lei vechi, cu procentele loru*) se treca in administratiunea societatiei, prefacandu-le in bonuri de statu pe numele societatiei, si staruindu ca statulu dupa bonurile ce le va da se raspunda procentele regulatu; ca astfelu fondurile societatiei se devina catu se pote mai fructificatorie pentru scopurile fondurilor.“

In urm'a acestei propuneri unii membri tienu ca bonurile de statu n' ar' da destula sigurantia pentru averea societatiei, si ca celu mai naturalu si mai simplu modru de a ave fondurile in administratiunea societatiei ar' fi, candu statulu debitoru ar' raspunde societatiei tote fondurile in moneta numerata; totodata tienu ca inainte de tote este de lipsa ca societatea se vina in curatu cu respectivele ministere despre sum'a adeverata a fondurilor si numai dupa aceea se decida des pre modulu cum ar' dori ca statulu se raspunda societatiei sum'a aceloru fonduri.

Acest'a opiniune s'a adoptatu, si a trecut in concludu, ca delegatiunea se autoriseza a esoperă la ministerele de culte si de finantie constatarea fondurilor societatiei, si a reportă despre acesta adunarei.

Iosifu Hodosiu.

(Va urmá.)

*) Dupa budgetulu ministrului de finantie, aceto procentu la 1. ianuaru 1868. facea sum'a de 132296 lei vechi.

BCU Cluj / Centrul de Cercetare Culturală și Bibliotecă Cluj Srisori din Itali'a. Library Cluj

Turinu 12 nov. 1868.

Dulce amice!

De abie ajunsu in Turinu avui rar'a fericire d'a face cunoscintia unei domne distinse, carea conserve o mare afectiune pentru Romani. „Limb'a D. V. — midicea intrun'a din dile — e dulce si armoniosa, demna de sor'a ei italiana. Deca *italian'a* e „limb'a armoniei“, *roman'a* asi pote-o numi „limb'a iubirei“, dar' trebuie s'o numescu „limb'a dorerei.“ Mi-placu cantarile vostre, cari cate-o data mergu asie departe cu tristeti'a, incatu nu le mai pote intelege de catu unu omu care a suferitu multu si tare. Melancoli'a, gravitatea si tristeti'a arielor romane e unu simbolu, simbolulu martiriului acestui poporu.

Ca doveda ca si noi ne interesamu de brav'a sentinela latina de la Dunare, cetesce ce scria despre voi unu amicu caldurosu alu vostru D. Vegezzi Ruscalla in „Lumea ilustrata.“ Am luatu „*Il Mondo illustrato*“ si am cetitu urmatorele:

Celebrulu filo-romanu vorbindu italianiloru despre poetulu *Alessandri* li aduce aminte ca Romanii sunt progenitura latina, cari considera Itali'a ca patri'a loru mama. „Trebuie se observamu bine — adauge Dlu — ca adi, candu imperiulu turcu e aprupe de distrugere, avemu unu mare interesu ca Romanii se-si elupte absolut'a loru independintia si se unesca partile dismembrate, ca se formeze o a doua Italia intre Dunare si Prutu. Credu a face unu serviciu redemonstrandu lati-

nitatea acestui poporu, nu prin disertatiuni, ci prin publicarea testulu romanu a unei poesie de ale D. *Alessandri* insotindu-o de o versiune, care va areta destulu de chiaru, — si celoru ce nu se ocupa cu studie limbistice, relatiunile intime intre aste doue natii. Ceea ce da limbei romane unu aspectu diferinte de celealte cinci limbe derivate din unu trunchiu comune, e elementulu slavu, in loculu celui germanu, care pat.unse in copia mai mare in l. franceza, si in proportiune mai mica in cea italiana. In versulu ce-lu publicamu se afla urmatorele cuvinte ca tipu slavicu: *fala* = orgoglio de la hvala; *vre* = diggia, pote de la *vre* (slovenu); *iubita* = amata, de la verbulu *ljubiti* = amare; *scumpa* = cara, dela scup; *taina* = mistero dela taina; *sioptesce* = susurro dela sapast. Mai observu ca Romanii nu se folosescu de *cor* (lat.) ci de anima (anima), er' in locu de anim'a (in ital. sufletu), usiteza *sufletu* imitandu spiritulu limbei slave. — In catu pentru organizatiunea gramaticale, cea mai mare diferintia sta in aceea ca casurile nu se distingu prin prepunerea articolului prin prepositiuni cari se preceda substantiveloru si adiectiveloru, ci prin sufgerea articolului la casurile drepte, er' la cele strambe (oblicue) prin postpunerea pronumelor personali italiani *lui, ei, per, lei* si *loro*.

Premitendu aceste ve prezentezu testulu impreuna cu versiunea, carea traducand'o *ad literam* e unu ce neinsemnatu pre langa frumusetiele originalului.

Versiunea.

Sponimi, anima (cuore) romana,
Perché trasali con orgoglio
E sospiri sotto mia mano
Un cantare triumfale?

Perché il mondo a te pare
Luminoso ed in fiorito;
Presenti forse una sorte grande
Alla terra nostra molto amata?

Si, unu caro presagio
Viene in segreto a susurrarmi
Che dei Romani la grandezza
In Italia si ridesta.

La d' Italia libertate
Va a dar' anima e vita
Alle legioni obliate
Sul Danubio maestoso.

E in breve la gente latina
Risorgerà come un sale
Coprendo con suo lumine
Gli altri gran popoli.

Testulu.

Spune-mi, inima romana,
Pentruce tresui cu fala,
Si suspini sub a mea mana
O cantare triumfala?

Pentru ce lumea ti-pare
Luminosa si 'nflorita;
Presenti vre-o sorte mare
Tierei nostre multu iubita?

Da, o scumpa prevestire
Vine 'n taina de-mi sioptesce
C'a Romaniloru marire
In Itali'a se urdiesce.

A Italiei libertate
Va da sufletu si vietia
Legioneloru uitate
De la Dunarea marétia.

Si 'n curendu gintea latina
Resari-va ca unu sore
Coperindu cu-a sa lumina
Celelalte mari popore

Nu potu fini mai bine de câtu impartesindu-ti câte-va poesie popolari din pregiurulu Romei. Din ele vei vedé marea asemenare între mus'a poporului italianu si romanu :

Fior di granato!
La donna quando canta vuol marito,
L' uomo quando spasseggia é innamorato.

Fior di minta
Quando sarà quella giornata santa,
Che il prete mi dirà : „Siete contenta ?“

Fiore de vite
Chi s'è fondato troppo sulla date
Sta tutto il giorno con la moglie in lite.

Fior di granato
La femina che non ha marito
Mi pare un palazetto spigionato.

Sora Mariuccia!
Beato chi vi stringe e chi v' allaccia,
Beato chi vi bacia sta boccuccia.

Ho colto una rosetta nel giardino
Io sono il giardiniere, che l' adora,
Colsi la rosa e mi punse lo spino.

Fior di portogallo!
Fulmine e donna è unu paragone bello,
Che l' une e l' altra tirano al metallo.

Fiore di noce!
Amate pure chi vi pare e piace,
Che per la parte mia ci fo la croce.

Flóre de granatu!
Femee candu canta voesce barbatu,
Barbatulu candu se pr'imbla e innamoratu.

Flóre de minta
Candu va fi aceea di santa
Ca preotulu se-mi dîca : „esti multiumita ?“

Flóre de vitia
Cine tiene prea multu la zestre
Stâ tóta diu'a cu muerea sê se certe.

Flóre de granatu
Femeea fara barbatu
Mi-pare unu golu palatu.

Sora Mariutia!
Ferice cin' ve stringe si ve 'nlatia (d. latiu),
Ferice cin' ve saruta pre guritia.

In gradina o reseta am smulsu
Eu sum gradinariulu ce o adóra,
Culesi ros'a si-unu spinu m'a strapunsu.

Flóre de portocalu!
Femeea si fulgerulu sémena,
Câ-ci un'a si altulu tragu la metalu
(mare adeveru D.)

Flore de nucu!
Iubiti pre cin' gânditi si ve place,
Eu din parte-mi mi-facu cruce.

J. C. Dragescu.

Aprinderea livediloru in Nordameric'a.

(cu ilustratiune pe pagin'a 483).

Déca la noi a vediutu cine-va ardiendu vr' unu trestfisiu, numai fórté pucina ideea póte avé despre aprinderea livediloru din Nordameric'a. Aceste desierturi gigantice, unde se afla érb'a désa si alte buruiene de câte unu stanjinu de nalte, fara ca sê poti observá, pre unu teritoriu de mai multe miluri, baremu o casutia câtu de mica, se afla in tiererele occidentale ale Nord-americeii. Se póte díce cu tóta positivitátea, cumca acestu pamentu n'a fostu calcatu dóra neci odata de vr' unu picioru de omu, afara de grupele selbaticé indiane; inse cu atátu mai vértosu se afla aici caii si bivoli selbatici intr'o cantitate nemarginita. Siesurile frumóse stagnédia necultivate, fara ca sê le fia atinsu candu-va plugulu vre unui colonistu. Déca dia intemplare vr' unu caletoriu, insetatu de sciintia, ratacesce pe aici, se uimesce vediendu orisonulu intregu in flacara, fara ca sê scia dá esplicatiune acestei visiuni. Locuitorii de acolo apoi i-spunu, câ arde livad'a.

Acésta aprindere se intempla adese prin nebagarea de séma a caletoriloru séu a venatoriloru, de regula inse insu-si locuitorii de acolo cu voi'a causédia foculu acestu infricosiatu, fiindu câ cenusi'a are o influintia productiva pentru érba. Si intru adevéru, preste câte-va díle se vede érb'a resarindu, unde apoi indieinii si-mana animalele loru pentru pasiune.

De multe ori inse astfelu de aprinderi causédia daune si pericle nespuse pentru ciredele, ce pasiunédia; câ-ci déca odata se infuria acestu elementu, nu mai este nimene in stare a-lu nemici, cu deosebire, déca orcanulu persecúédia flacar'a de alungulu desierturiloru.

Este pitorescu prospectulu flacárii mai cu séma nóptea, dara este si o imposibilitate a descrie acestu prospectu maretu. -- Aerulu duru cumplitu, pamentulu e ferbinte, si totu aerulu e plinu de amirosulu focului. Vulturii sbóra cu placere a supra animaleloru inspaimentate, bine sciindu, câ preste pucinu tempu voru servi loru de hrana. Vai de omulu, pe carele lu-intimpina acestu elementu furibundu. Indaru si-impintenedía calulu, câ elementulu este mai rapede si in scurtu este victim'a focului atátu calulu, câtu si calaretiulu.

CE E NOU?

△ Dílele trecute avú locu in diet'a Ungariei desbaterea si votarea proieptelor de lege in caus'a natiunalitátiloru, (despre care se face amintire in nrulu trecut) si in ceea a uniunei Ardealului cu Ungar'ia. Deputatii romani si serbi, afara de doi trei, fiindu câ nu s'a primitu de basa proieptulu elaboratu de dinsii, n' au participatu la desbaterea speciala a proieptulu de lege privitoriu la caus'a natiunala. Despre legea uniunei inse nu potemu díce asié ce-va, pentru câ intre deputatii ardeleni a fostu o adevérata confusiune si neintelegeré. Unii au vorbitu pentru uniune, éra altii contra. Iosifu Hoszu, vediendu, câ se primesce pentru Ardealu legea electorala de pana acum, a dísu: „Sperantiele si nesuintiele mele de dóue dieci de ani suntu nimicite.“

* * (Necrologu) Ana Cosperda, soci'a binemerita-

tului nostru barbatu din Oradea-mare d. Nicolau Zsiga sen. a repausatu in alu 83-le anu alu vietii si in alu 51-le alu casatoriei sale, in 25 nov. Fia-i tierin'a usióra!

* * (Diariu nou.) La Jasi aparú unu diariu nou sub titlulu „Roman'a," — apare de dóue ori pe septemana.

Gácitura de semne.

De Anastasia Leonovicu.

$\#2,1 \#4\Box=5+5 \#3= =1+\nabla3\Box2$
 $,5 \ 35,,3:21 \ \Delta,5\Box^*1-1 \ \Delta1,$
 $\Delta3 \ ,5 \ 4,,2 \ \#5+,3 \ \Delta5,,+3\Box2,$
 $4:2- \ ,1=\#5 \ \Box^*1: \ 3=\nabla:2,,1:$
 $„ \ ,4*3+3\nabla31 \ \Delta,5^*1 \ \Box32$
 $\Delta^*5=2-\Box3 \ ,2 \ \#4:2\Delta,3 \ \Delta2 \ ?33,$
 $\Delta3' \ \Box^*+3=2\Delta,5 \ ,5 \ ,,5,5:31$
 $\#4:5:3+2-\nabla3 \ \Delta,5\Box^*2 \ .33?,,$
 $1\Delta35 :2\Delta^*5=\#2, \ \Delta3 \ 1\Delta35 \ \#3,2:$
 $=5 \ 1\Box =2,3 \ 5=5 \ \#4:5 \ 3= \ \Delta3=5,$
 $25-\Delta5 \ 3= +5\Box2 \ \Box13 \ ?2:3,2,$
 $,1\Delta5 \ ,4*3+1 \ +2 :4\Box1=5.$
 $34\Delta3?5 \ .5+11=5.$

Deslegarea gacituri de semne din nr. 38.

Ca porumbulu ce parechia n' aie,

Geme ne incetatu:

Asié plange copil'a care

Amantulu o-a lasatu

Si — „déca o mórte ai ropi o dela mine“

Sioptescu: „Dómne! de asiú pieri si eu mai bine.“

Rosa Ardeleanu.

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele: Luis'a Murgu nascuta Balcu, Amali'a Moldovanu nascuta Csányi; Corneli'a Cadariu, Laur'a Jonescu, Susan'a Popu, Elen'a Abrudanu; si de la domnii: Simeone Calbitiu, Joane Porutiu si Vasiliu Popescu.

POST'A REDACTIUNEI.

Tabloulu natiunalu pentru semestrulu alu doilo s'a expeditu la toti stimatii nostri prenumeranti. Toti aceia dara carii nu l'au capetatu, binevoiesca a reclamá numai decátu.

Lugosiu. Dlui O. Cu esemplare complete potemu sierbi din iuceputulu lui jului. Pretiulu 4 fl. tabloulu natiunalu costá 1 fl.

Oradea-mare. Dlui V. B. Se voru publicá. Numerulu cerutu se va tramite dimpreuna cu alti numeri.

Rindunic'a. E a dtale poes'a ast'a?

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

S'a tiparitu in Pest'a 1868. prin Alexandru Kocsi. Piat'a de pesci Nr. 9.